УДК 378.04:316.614-057.87
DOI https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2023.91.19

Дурманенко Є. А., Кліш І. С.

ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ СОЦІАЛІЗОВАНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ

Проблема соціалізації осіб з особливими освітніми потребами є актуальною й вимагає негайного теоретико-прикладного вирішення. Одним із шляхів її розв’язання є об’єктивне дослідження актуального стану соціалізованості здобувачів освіти з особливими освітніми потребами, його аналіз і визначення напрямів оптимізації.

Метою статті є розробка та аналіз універсальної методики дослідження рівня соціалізованості здобувачів освіти з особливими освітніми потребами. Реалізація мети досягається шляхом вирішення завдань: уточнення поняття соціалізації особи з особливими освітніми потребами та її результату – соціалізованості; аналіз критеріїв, показників, рівнів соціалізованості здобувачів освіти з особливими освітніми потребами (на прикладі КЗВО «Луцький педагогічний коледж» ВОР), які можуть слугувати як універсальні. Методи дослідження: аналіз, синтез, узагальнення, систематизація, математичної статистики.

Під соціалізацією розуміємо процес входження людини в соціальне середовище, який може протікати двояко: 1) пасивне пристосування особистості до вимог соціуму; 2) активна взаємодія людини з соціумом, спрямована на його перетворення та оновлення. Результатом соціалізації є соціалізованість як особистісне новоутворення, яке містить знання про соціальні норми і цінності, відповідне позитивне чи негативне ставлення до них і відповідне їх сприйняття, та активно-творче або ж навпаки байдуже чи пасивне використання у власній життєдіяльності.

Для дослідження відповідних критеріїв та їх показників при діагностуванні рівня соціалізованості здобувачів освіти з особливими освітніми потребами визначено пізнавальний, емоційно-ціннісний та поведінковий компоненти соціалізації.

Встановлено, що переважаючим в освітньому середовищі закладу вищої освіти є середній рівень соціалізованості здобувачів освіти з особливими освітніми потребами; високим є показник низького рівня соціалізованості таких студентів і дуже мало студентів з інвалідністю володіють достатнім рівнем соціалізованості. Звідси, логічним є висновок про необхідність пошуку нових змісту, форм і методів соціалізації таких здобувачів у закладах вищої освіти. Важливим є створення розвивального освітнього середовища для осіб з особливими освітніми потребами з урахуванням досвіду їх життєдіяльності, залученням до організації системи виховних та фізкультурно-оздоровчих заходів.

Подальшого дослідження потребує розробка методичних рекомендацій для забезпечення наступності у вивченні різних аспектів соціалізованості особистості здобувача освіти з особливими освітніми потребами в різні вікові періоди.

Ключові слова: *соціалізація, соціалізованість, здобувач освіти, особа з особливими освітніми потребами, соціальна компетентність.*

Важливим показником розвитку суспільства є створення та забезпечення рівних умов для соціалізації всіх його членів. Актуальний стан соціалізованості здобувачів освіти слугує реальним визначником наявності тих чи інших освітніх, культурних, фізкультурно-оздоровчих проблем в освітніх закладах. Звідси, актуальною є проблема пошуку універсального інструментарію дослідження рівня соціалізованості здобувачів освіти з особливими освітніми потребами.

Аналіз нормативно-правової бази (закони України «Про повну загальну середню освіту», «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні», «Конвенція про права осіб з інвалідністю», «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні», «Про освіту», «Про внесення змін до деяких законів України про освіту щодо організації інклюзивного навчання», «Про внесення змін до законодавчих актів з питань загальної середньої та дошкільної освіти щодо організації навчально-виховного процесу» та ін.) свідчить про те, що освітній процес у закладах освіти орієнтований на залучення до нього всіх здобувачів освіти й у рамках реалізації Національної стратегії зі створення безбар’єрного простору в Україні на період до 2030 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2021 р. № 366-р пріоритетними завданнями залишаються створення рівних можливостей та вільного доступу до освіти, задоволення особливих освітніх потреб всіх учасників освітнього процесу, створення інклюзивного освітнього середовища.

Питання оптимізації та активізації соціалізації осіб з особливими освітніми потребами як процесу їх активного входження в суспільство, прийняття та засвоєння ними соціальних норм і вимог, знайшли відображення в наукових доробках учених психологів, педагогів, соціологів. Так, Г. Олійник проаналізовано проблеми дітей з особливими освітніми потребами, в тому числі й шляхи їхньої соціальної адаптації. Соціологічну концептуалізацію освіти аргументовано О. Дікова-Фаворською, зокрема з виокресленням соціалізаційного та соціально адаптаційного аспектів здобувачів середньої та вищої освіти. О. Колишкін досліджував соціальну реабілітацію як складову соціалізації осіб з обмеженими можливостями. Соціологічні аспекти життєвих стратегій розкрито Г. Буровою; специфіку соціалізації підлітків та молоді з особливими потребами проаналізовано Н. Гордієнко. Цікавими й продуктивними є також наукові доробки І. Садової щодо застосування арт-терапії як ефективної технології соціалізації дітей з особливими освітніми потребами в сучасних умовах. Конструктивними у контексті дослідження є праці О. Форостян, які стосуються оцінки компетентності студентів щодо викладання фізичної культури в інклюзивних класах.

Отже, проблема дослідження сутності соціалізації як специфічного процесу, пошуку змісту, форм і методів соціалізації осіб з особливими освітніми потребами є, як свідчить аналіз наукових праць, достатньо вивченою. Чітко визначені основні труднощі соціалізації таких осіб, пов'язані насамперед з комунікацією, емоційно-вольовими їх особливостями, нездатністю зчитувати соціальний контекст ситуації, соціальною наївністю й непристосованістю, а також з певними поведінковими особливостями, пов'язаними як з вадами опорно-рухової системи, так і мовленнєвої, психо-емоційної та когнітивної сфер. Однак, недостатньо дослідженими є механізми діагностування реального стану протікання соціалізації та її результативності.

Метою статті є розробка та аналіз універсальної методики дослідження рівня соціалізованості здобувачів освіти з особливими освітніми потребами. Реалізація мети досягається шляхом вирішення завдань: 1. Уточнення поняття соціалізації особи з особливими освітніми потребами та її результату – соціалізованості. 2. Проаналізовано критерії, показники, рівні соціалізованості здобувачів освіти з особливими освітніми потребами (на прикладі КЗВО «Луцький педагогічний коледж» ВОР), які можуть слугувати як універсальні. Методи дослідження: аналіз, синтез, узагальнення, систематизація, математичної статистики.

У психолого-педагогічних дослідженнях поняття соціалізації тлумачиться як процес входження людини в суспільство, процес передачі соціального досвіду, який містить суспільні уявлення, ідеали, цінності та норми, алгоритми форм поведінки з метою формування в неї необхідної сукупності соціальних ролей (Н. Лавриченко) [6]. У соціальній педагогіці соціалізація – це двоєдиний процес, який з одного боку, передбачає адаптацію до соціуму, засвоєння його норм і цінностей, а, з іншого, – активну діяльність у соціумі, здатність змінювати його або створювати щось нове (О. Безпалько, Г. Лактіонова).

Нам імпонують визначені С. Харченком дві форми соціалізації: адаптація, або пасивне пристосування людини до середовища і його вимогам, та інтеграція, або активна взаємодія людини з середовищем, де за нею залишається право вибору і здійснення впливу на середовище [8].

Отже, під соціалізацією ми розуміємо процес входження людини в соціальне середовище, який може протікати двояко: 1) пасивне пристосування особистості до вимог соціуму; 2) активна взаємодія людини з соціумом, спрямована на його перетворення та оновлення.

Результатом соціалізації є соціалізованість особистості як інтегративне утворення, яке виникає в результаті цілеспрямованого й опосередкованого впливу на людину різних факторів.

У ході дослідження нами встановлено, що вчені по-різному визначають структуру досліджуваного новоутворення. Так, Т. Кравченко визначає пізнавальний, емоційно-ціннісний та поведінковий компоненти соціалізації, тобто соціалізованість як особистісне новоутворення містить знання про соціальні норми і цінності, відповідне позитивне чи негативне ставлення до них і відповідне їх сприйняття, та активно-творче або ж навпаки байдуже чи пасивне використання у власній життєдіяльності.

З огляду на це, доречно, на нашу думку, саме ці компоненти соціалізації взяти для визначення відповідних критеріїв та їх показників при дослідженні рівня соціалізованості здобувачів освіти з особливими освітніми потребами [5].

Зупинимось більш детально на аналізі визначених критеріїв та їх показників. Так, пізнавальний компонент соціалізації репрезентує наявність сукупності знань та уявлень про норми взаємодії в соціумі, сутність соціальних ролей, що є визначальним для власного соціального досвіду здобувача освіти. Власне цей компонент відображає інтелект студента. Крім того, на основі усвідомлених знань про соціальні норми та цінності поступово формується усвідомлення доцільності та необхідності керуватися загальнолюдськими цінностями у власній поведінці та спілкуванні, здатність до гуманної поведінки в соціумі, вміння поводитися адекватно, толерантно. *Критерієм* пізнавального компоненту соціалізованості відповідно нами визначено знання, а його показниками: успішність здобувачів; знання ними сутності соціальних норм і цінностей, які регулюють відносини між людьми, способів їх реалізації у різних сферах життєдіяльності; спосіб мислення, пізнання навколишньої реальності тощо. У свою чергу, емоційно-ціннісний компонент соціалізації характеризує соціальні емоційні прояви здобувача освіти, його ставлення до людей, прагнення робити добрі вчинки, надавати емоційну підтримку та реалізувати наявні ціннісні орієнтації, що відповідають вищим потребам особистості та соціуму.

За період життя людини: від дошкільної освіти до закінчення навчання в загальноосвітній школі й при вступі до закладу вищої освіти, соціальна позиція людини, її соціальні ролі змінюються. Формується система усталених ціннісних орієнтацій, які відображають соціальну зрілість та соціальну активність. Так, у здобувачів вищої освіти (студентство) формується вже певна усвідомлена система уявлень про норми соціальної поведінки, відбувається становлення ціннісних та професійно-ціннісних орієнтацій.

Отже, соціалізованість здобувача освіти тісно пов'язана з його емоціями, ціннісними мотивами, які спонукають до дій. Це дає нам змогу визначити емоційно-ціннісний критерій, показниками якого слугують: позитивне ставлення до соціальних норм і цінностей, адекватна самооцінка, задоволеність власним становищем у групі, мотивація навчання, участі в різних заходах тощо.

Поведінковий компонент соціалізації передбачає насамперед вміння знаходити ефективні форми співробітництва з іншими людьми, проєктувати поведінку в різних соціальних ситуаціях, завдяки власним діям підтримувати свій статус. Саме цей компонент і визначає поведінковий критерій, який проявляється в практичній діяльності особистості, оскільки саме дії, вчинки людини є головним мірилом її життя. До того ж

важлива власна ініціатива в діяльності, потреба у взаємній співдії без рахунку на винагороду, важливість результатів не тільки для самої особистості, але й для оточуючих. До цього критерію нами віднесено й спілкування здобувачів. Показниками поведінкового критерію можуть бути: вміння керуватися соціальними нормами і цінностями у власній поведінці і відносинах з іншими людьми (батьками, дорослими, ровесниками); комунікабельність; ініціативність та активність; самостійність у вирішенні певних проблем; відповідальність за власні дії та вчинки.

Запропоновані нами критерії та їх показники є універсальними, оскільки можуть бути застосованими для здобувачів освіти різних рівнів і ступенів (з урахуваннях вікових особливостей від дошкільної освіти до вищої), в тому числі й для осіб з особливими освітніми потребами.

Для визначення актуального стану проблеми експериментальним дослідженням було охоплено 28 студентів з інвалідністю (захворювання різного профілю) КЗВО «Луцький педагогічний коледж» ВОР, а також були задіяні викладачі та куратори академічних груп. Визначені критерії та показники соціалізованості студентів з особливими освітніми потребами стали основою для дослідження рівнів їх соціалізованості. Нами було визначено три рівні соціалізованості студентів з інвалідністю: низький, середній і достатній.

Для визначення рівня соціалізованості здобувачів світи з особливими освітніми потребами за пізнавальним критерієм нами було проаналізовано успішність студентів на основі аналізу журналів груп; зроблено аналіз розуміння ними деяких соціалізаційних понять; за допомогою бесіди, аналізу творчих робіт, тесту незавершених речень досліджено рівень володіння знаннями про сутність соціальних норм і цінностей. Далі, для дослідження рівня соціалізованості студентів за емоційно-ціннісним критерієм ми використовували бесіди, анкетування («Я і моя група»), психодіагностики для дослідження самооцінки студентів та їх ціннісних орієнтацій. Для визначення рівня соціалізованості студентів з особливими освітніми потребами за поведінковим критерієм були застосовані спостереження, аналіз студентських робіт, бесіди, а також методика дослідження соціальної зрілості.

Узагальнивши одержані експериментальні дані з визначення рівня соціалізованості здобувачів освіти з особливими освітніми потребами за кожним із критеріїв, ми дослідили рівень їхньої соціалізованості (таблиця 1 та рис. 1).

Таблиця 1

Розподіл респондентів – студентів за рівнем соціалізованості

Рівень	Кількість	%
достатній	4	15
середній	16	56
низький	8	29

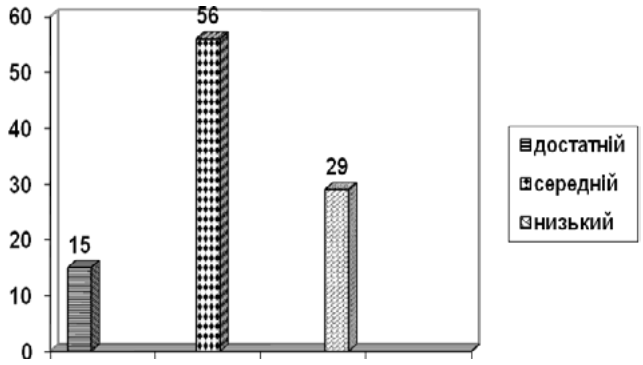

Рис. 1. Рівні соціалізованості здобувачів освіти з особливими освітніми потребами (у %)

Таким чином, нами встановлено, що переважаючим в освітньому середовищі закладу вищої освіти є середній рівень соціалізованості здобувачів освіти з особливими освітніми потребами (65%); високим є показник низького рівня соціалізованості таких студентів (29%) і лише 6% опитаних студентів з інвалідністю володіють достатнім рівнем соціалізованості. Ці дані свідчать про те, що проблема оптимізації соціалізації студентської молоді з особливими освітніми потребами є надзвичайно актуальною, а відтак, необхідним є пошук нових змісту, форм і методів соціалізації таких здобувачів у закладах вищої освіти.

Насамперед, як нами з’ясовано, мова йде про створення в закладах вищої освіти специфічного освітньо-розвивального середовища для здобувачів освіти з особливими освітніми потребами; адаптацію навчальних програм нормативних та вибіркових освітніх компонентів до вимог інклюзивної освіти; залучення студентів з особливими освітніми потребами до всіх форм і видів культурно-дозвіллєвої діяльності в закладі вищої освіти.

Саме це середовище має слугувати формуванню соціальної компетентності особистості з особливими освітніми потребами як індикатора соціалізованості. Факторами формування соціальної компетнтності (за М. Докторович) слугують: освітня діяльність студента, його включення в громадську діяльність, міжособистісна взаємодія тощо (рис. 2).

Рис. 2. Фактори формування соціальної компетентності як індикатора соціалізованості здобувача освіти з особливими освітніми потребами

Аналіз психолого-педагогічної літератури (Н. Борбич, М. Докторович) свідчить про те, що формування соціальної компетентності є складним процесом і результатом соціалізації й передбачає взаємодію психосоціальних властивостей, якостей і соціальних знань, які проявляються в різних видах діяльності й уможливлюють особистості відчувати себе повноправним членом суспільства. Що й є надзвичайно актуальним для осіб з особливими освітніми потребами. Підґрунтям для розвитку соціальної компетентності є адаптаційні можливості, здатність людини пристосуватися до труднощів та мінливості середовища. Адже соціальна адаптація пов'язана з перебудовою функціонування тих чи інших властивостей, соціальних механізмів, з напрацюванням нових навичок, звичок, якостей, що сприяє пристосуванню індивіда до різних умов соціального середовища [2].

Схематично соціалізацію особистості як складного процесу входження в соціум, результатом чого є сформованість соціальної компетентності – індикатора соціалізованості нами подано на рис. 3.

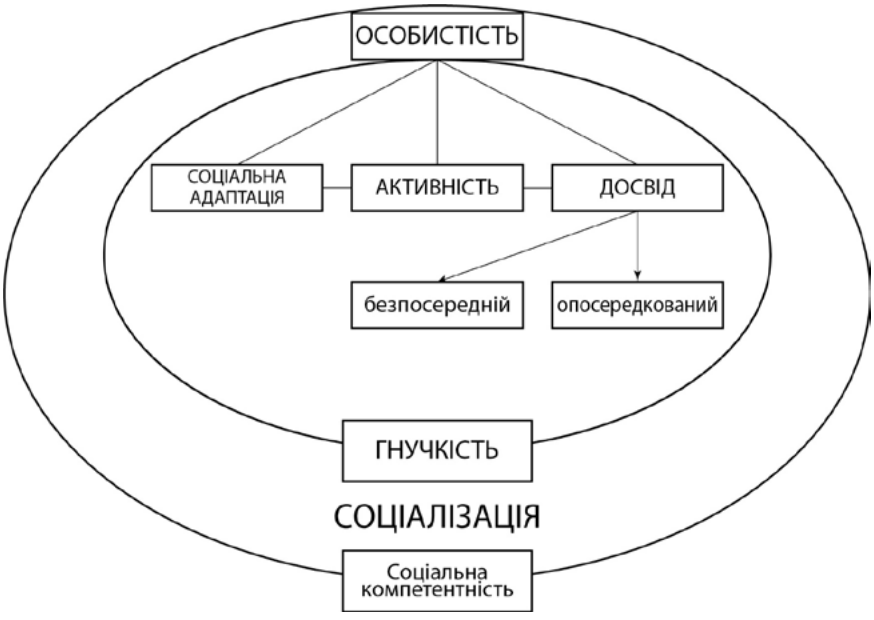

Рис. 3. Соціалізація здобувача освіти з особливими освітніми потребами

Важливим аспектом у створенні розвивального освітнього середовища для осіб з особливими освітніми потребами є врахування життєдіяльності досвіду здобувача, який сприяє формуванню норм і правил як повсякденної, так і професійної поведінки, розвитку його комунікативних та організаторських умінь шляхом залучення до організації системи виховних та фізкультурно-оздоровчих заходів.

Проблема соціалізації особистості з особливими освітніми потребами, формування її соціальної компетентності як індикатора соціалізованості є надзвичайно актуальною й вимагає системного дослідження та пошуку нових форм і методів конструктивного вирішення. Важливим є визначення діагностичного універсального інструментарію для експериментального дослідження реального стану соціалізованості здобувачів освіти в тому чи іншому освітньому закладі. Кількісний та якісний аналіз результатів дослідження дає змогу чітко й конкретно розробити основні напрями активізації процесу соціалізації здобувачів освіти з особливими освітніми потребами, забезпечивши створення в закладі освіти спеціального освітньо-розвивального середовища.

Подальшого дослідження потребує розробка методичних рекомендацій для забезпечення наступності у вивченні різних аспектів соціалізованості особистості здобувача освіти з особливими освітніми потребами в різні вікові періоди.

Використана література:

1. Бочелюк, В. Й. Психологія людини з обмеженими можливостями. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 264 с.
2. Докторович М. О. Формування соціальної компетентності старшого підлітка з неповної сім’ї : дис. … канд. пед. наук : 13.00.05 – соціальна педагогіка. Київ, 2007. 208 с.
3. Закон України «Про освіту». *Відомості Верховної Ради України (ВВР).* 2017. № 30, ст. 1.
4. Інвалідність і суспільство : навчальний посібник / заг. ред. Лариса Байда, Ольга Красюкова-Енс. К. : Канадський центр вивчення неповносправності; ВГСПО «Національна Асамблея інвалідів України», 2012. 188 с.
5. Кравченко Т. В. Категоріальне поле соціалізації. *Вища освіта України. Тематичний випуск «Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології»*. Рівне : РДГУ, 2007. Т. 1. С. 98–100.
6. Лавриченко Н.М. Педагогічні основи соціалізації учнівської молоді в країнах Західної Європи : дис… д. пед. н. : 13.00.01. Київ, 2006. С. 113–127.
7. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр» № 545 від 12 липня 2017 р. (Із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 617 від 22.08.2018). *Урядовий кур’єр*. 2017. № 137.
8. Харченко С. Я. Соціалізація дітей та молоді в процесі соціально-педагогічної діяльності: теорія і практика : монографія. Л. : Альма-матер, 2006. 319 с.

References:

1. Bocheliuk, V. Y. (2011) Psykholohiia liudyny z obmezhenymy mozhlyvostiamy. [Psychology of a person with disabilities]. Kyiv : Tsentr uchbovoi literatury. 264 s. [in Ukrainian]
2. Doktorovych M. O. (2007) Formuvannia sotsialnoi kompetentnosti starshoho pidlitka z nepovnoi simi [Formation of social competence of an older teenager from a single-parent family]. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ped. nauk : spets. 13.00.05 – sotsialna pedahohika. Kyiv. 208 s. [in Ukrainian]
3. Zakon Ukrainy «Pro osvitu». (2017). [Law of Ukraine «On Education»]. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR). № 30, st. 1. [in Ukrainian]
4. Invalidnist i suspilstvo : navchalnyi posibnyk: Zah. red. Larysa Baida, Olha Krasiukova-Ens. (2012) [Disability and society: study guide]. K. : Kanadskyi tsentr vyvchennia nepovnospranosti; VHSPO «Natsionalna Asambleia invalidiv Ukrainy». 188 s. [in Ukrainian]
5. Kravchenko T. V. (2017)Katehorialne pole sotsializatsii. [Categorical field of socialization.] Vyshcha osvita Ukrainy. Tematychnyi vypusk «Pedahohika vyshchoi shkoly: metodolohiia, teoriia, tekhnolohii». Rivne : RDHU. T. 1. S. 98–100. [in Ukrainian]
6. Lavrychenko N.M. (2006) Pedahohichni osnovy sotsializatsii uchnivskoi molodi v krainakh Zakhidnoi Yevropy [Pedagogical foundations of socialization of student youth in the countries of Western Europe]. dys. d. ped. n., 13.00.01; Kyiv. S. 113–127. [in Ukrainian]
7. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy (2017) [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine]. «Pro zatverdzhennia Polozhennia pro inkliuzyvno-resursnyi tsentr» № 545 vid 12 lypnia 2017 r. (Iz zminamy, vnesenymy zghidno z Postanovoiu KM № 617 vid 22.08.2018). Uriadovyi kurier. № 137. [in Ukrainian]
8. Kharchenko S. Ya. (2006) Sotsializatsiia ditei ta molodi v protsesi sotsialno-pedahohichnoi diialnosti: teoriia i praktyka. [Socialization of children and youth in the process of socio-pedagogical activity: theory and practice]. monohrafiia. L. : Alma-mater. 319 c. [in Ukrainian]

Durmanenko E., Klish I. Study of the level of socialization of education acquisitioners with special educational needs

The problem of socialization of persons with special educational needs is urgent and requires an immediate theoretical and applied solution. One of the ways to solve it is an objective study of the current state of socialization of students with special educational needs, its analysis and determination of optimization directions.

The purpose of the article *is to develop and analyze a universal methodology for researching the level of socialization of students with special educational needs. The realization of the goal is achieved by solving the tasks: clarifying the concept of socialization of a person with special educational needs and its result – the level of socialization; analysis of criteria, indicators, levels of socialization of students with special educational needs (on the example of KZVO "Lutsk Pedagogical College" VOR), which can serve as universal. Research methods: analysis, synthesis, generalization, systematization, mathematical statistics.*

By socialization we understand the process of entering a person into the social environment, which can proceed in two ways: passive adaptation of the individual to the demands of society; active interaction of a person with society, aimed at its transformation and renewal. The result of socialization is socialization as a personal new formation, which contains knowledge about social norms and values, the corresponding positive or negative attitude towards them and the corresponding perception of them, and active-creative or, on the contrary, indifferent or passive use in one's own life.

Cognitive, emotional-value and behavioral components of socialization were determined for the study of relevant criteria and their indicators in diagnosing the level of socialization of students with special educational needs.

It has been established that the prevailing level of education in the educational environment of a higher education institution is the average level of socialization of students with special educational needs; the indicator of the low level of socialization of such students is high, and very few students with disabilities have a sufficient level of socialization. Hence, it is logical to conclude that it is necessary to find new content, forms and methods of socialization of such students in institutions of higher education. It is important to create a developmental educational environment for people with special educational needs, taking into account their life experience, involving them in the organization of the system of educational and physical culture and health activities.

Further research is needed to develop methodological recommendations to ensure continuity in the study of various aspects of the socialization of the personality of an education seeker with special educational needs in different age periods.

Key words: *socialization, socialization, education seeker, person with special educational needs, social competence.*

УДК 373.2-051:378
DOI https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2023.91.20

Дурманенко О. Л.

ФОРМУВАННЯ ОЦІНЮВАЛЬНО-АНАЛІТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У процесі реалізації компетентнісного підходу до професійної підготовки майбутніх фахівців важливою є проблема формування оцінювально-аналітичної компетентності. Ця компетентність дає змогу педагогічним працівникам закладу дошкільної освіти об'єктивно діагностувати та аналізувати якість організації освітньої діяльності та її результативність у контексті вимог державного стандарту дошкільної освіти. Звідси актуальність проблеми є очевидною.

Мета *статті полягає в аналізі змісту, форм і методів формування оцінювально-аналітичної компетентності майбутніх вихователів у процесі їх професійної підготовки. Для реалізації визначеної мети необхідним є вирішення наступних завдань: уточнення змісту поняття оцінювально-аналітичної компетентності вихователя закладу дошкільної освіти та її структури; аналіз специфіки формування оцінювально-аналітичної компетентності у процесі вивчення здобувачами вищої освіти освітнього компоненту «Оцінювання та забезпечення якості дошкільної освіти» підготовки бакалавра, галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 012 Дошкільна освіта, за освітньою програмою Дошкільна освіта. Методи дослідження: аналізу, синтезу, узагальнення та систематизації.*

У статті уточнено визначення досліджуваного поняття як здатності майбутнього фахівця успішно виконувати професійні функції, здійснювати та аналізувати результати моніторингу якості освітньої діяльності з метою коригування освітнього процесу відповідно до можливостей і потреб здобувачів освіти, а також діагностувати й інтерпретувати реальний рівень сформованості компетентностей у здобувачів освіти відповідно до державного стандарту дошкільної освіти. Відповідно до структури оцінювально-аналітичної компетентності когнітивною її складовою визначено систему моніторингових знань; операційно-технологічною – моніторингові вміння та навички; а також наголошено на мотиваційно-ціннісній складовій як особистісному її компоненті.

Доведено, що нормативний освітній компонент «Оцінювання та забезпечення якості дошкільної освіти» підготовки бакалавра, галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 012 Дошкільна освіта, за освітньою програмою Дошкільна освіта (ВНУ імені Лесі Українки) слугує одним із засобів формування оцінювально-аналітичної компетентності майбутніх вихователів.

Подальшого дослідження потребує розробка методичних рекомендацій з вибору інструментарію діагностування сформованості моніторингових умінь і навичок у здобувачів вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта.

Ключові слова: *оцінювально-аналітична компетентність, моніторинг, якість дошкільної освіти, здобувач вищої освіти, освітній компонент.*

Об'єктивне та професійне оцінювання якості освітньої діяльності закладу дошкільної освіти, аналіз його результатів та коригування мети, змісту, форм і методів організації та реалізації навчально-виховного процесу в сучасному закладі, створення розвивального середовища є одним із важливих чинників оптимізації дошкільної освіти. Невипадково у Професійному стандарті «Вихователя закладу дошкільної освіти» однією із провідних професійних компетентностей визначено оцінювально-аналітичну як здатність вихователя здійснювати й інтерпретувати результати моніторингу якості освітньої діяльності, а також визначати рівень сформованості компетентностей у здобувачів освіти відповідно до державного стандарту дошкільної